

**Páles Zsolt ünnepi beszéde a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj
okleveleinek átadásán 2025. szeptember 17-én**

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Tisztelt Elnök Úr, Főtitkárhelyettes Asszony!

Kedves Kuratóriumi Tagok, kedves Díjazottak és Vendégeink!

A 2025-ös év bővelkedik a magyar tudományhoz és a magyar kultúrához köthető nevezetes évfordulókban. Nemcsak az MTA és az MTA Könyvtára megalapításának bicentenáriumát ünnepelhetjük az idén, illetve jövőre, hanem például Klebelsberg Kunó, Bolyai Farkas, Jókai Mór, Gvadányi János és Apáczai Csere János születésének 150., 200., 250., 300., illetve 400. évfordulóját is.

Két éve, 2023-ban volt 200 éve annak, hogy Bolyai János Temesváron keltezett levelében egy matematikai felfedezéséről azt írta édesapjának: „Semmiből egy ujj más világot teremtettem.” Erről a felfedezésről, a hiperbolikus geometria megalkotásáról mondta Szentágothai János, a MTA egykori elnöke, hogy: „A magyar nép génusza a tudomány területén legmagasabb fokon Bolyai Jánosban öltött testet.” Nem véletlen tehát, hogy Magyarország tudománytámogatási rendszerének egyik pillére, a pályakezdő kutatókat támogató, 1997-ben alapított tudományos ösztöndíj névadója Bolyai János lett, aki a maga korában merész újításokkal, a gondolkodás határait feszegetve alkotott maradandót. Az ő öröksége ma is él minden ösztöndíjasban, aki vállalja a tudományos kutatás kihívásait, aki kérdez, keres, és nem elégszik meg a könnyen elérhető válaszokkal.

Mindennapi életünk elképzelhetetlen lenne a tudományos kutatások eredményeinek tudatos alkalmazása nélkül. De nem mindig volt ez így. Évszázadokkal ezelőtt a tudományos ismereteket csak kevés kiváltságos

egyén birtokolta és használhatta. A királyi udvarok csillagászai, miközben a csillagok állásából jóslatokat formáltak, a csillagok megfigyelésétől eljutottak a bolygómozgás törvényeinek felismeréséig, és ma már a Naprendszer bolygóinak felkeresése a cél. Az aranycsinálástól eljutottunk a kémiáig, a növények rendszerezésétől a géntechnológiáig. A tudomány egyre gyorsuló fejlődését talán az is bizonyítja, hogy a valaha elkészült tudományos dolgozatok döntő hányada az elmúlt évtizedekben született. Azok a nemzetek, amelyek a tudományos kutatások élvonalában vannak, többnyire gazdasági és társadalmi berendezkedésük szempontjából is a legfejlettebbek. A tudományos kutatások sikerességéhez a döntéshozóknak célzott és hatékony támogatást kell biztosítani, ha azt akarják, hogy kutatóik eredményesek legyenek, hogy felvehessék a versenyt, és bekapcsolódhassanak a világ rangos műhelyeinek munkájába. Magyarországon a rendszerváltást követően számos program indult, amelyekből a kutatások feltételeit, a kutatók itthon tartását és jobb életfeltételeit lehetett finanszírozni. Tudományos kutatási ösztöndíjak váltak elérhetővé több korcsoport számára. A jelenlévők közül talán sokan emlékeznek még a Széchenyi Professzori Ösztöndíjra, a Széchenyi István Ösztöndíjra, a Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíjra vagy a Szentágothai János Ösztöndíjra. Sajnos ezeknek az ösztöndíjaknak a pénzügyi támogatása néhány év után különféle okokból megszűnt. Csupán egyetlen magyar ösztöndíjprogram tudott nagykorúvá cseperedni, s ez a több mint negyedszázada, 1997-ben alapított Bolyai János Kutatási Ösztöndíj. Szinte páratlan és majdnem hihetetlen is, hogy ez az ösztöndíj túlélte a kormányváltásokat, az akadémiai kutatóhálózat, valamint a felsőoktatás többszöri átalakítását is. Hosszú és eredményes működésének köszönhetően a fiatal kutatók pályaképének stabil és kiszámítható elemévé vált. Az ösztöndíj elnyerésének magas minőségi követelményei vannak, és ez meghatározza a rangját is. Az elmúlt évtizedekben több ezer kutató részesült ebben az elismerésben, közülük ma már sokan az MTA doktorai, egyetemi tanárok, intézetvezetők, nemzetközi kutatócsoportok tagjai. Ez a program nemcsak a

tudományos utánpótlás biztosítását szolgálja, hanem hidat képez a fiatal kutatók és az akadémiai közösség között. Ez a híd pedig nemcsak tudományos, hanem emberi kapcsolatokat is épít.

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy ma itt állhatok Önök előtt ezen a különleges alkalmon, amikor ünnepélyesen átadjuk a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj okleveleit. Ez az esemény nem csupán egy elismerés, hanem egy közös ünnepe annak a tudományos munkának, amelyet a magyar kutatók nap mint nap végeznek elmélyülten, szenvedéllyel és a jövőbe vetett hittel. A mai napon olyan kutatókat köszönhetünk, akik nemcsak kiváló eredményeket értek el saját szakterületükön, hanem példát is mutatnak a tudományos közösségnek. Az ösztöndíj nem csupán anyagi támogatás, hanem a bizalom kinyilvánítása is. Lehetőség, hogy a kutatók szabadon, kreatívan dolgozhassanak azokon a kérdéseken, amelyek a társadalom, a gazdaság, a kultúra vagy éppen a természet mélyebb megértéséhez vezetnek. A világ gyorsan változik, és a változásokra adott válaszaink minősége nagyban függ attól, milyen mélységben értjük a körülöttünk zajló folyamatokat. Ebben a munkában kutatóink szerepe felbecsülhetetlen. Az ösztöndíjasok kutatásai ahhoz is hozzájárulnak, hogy Magyarország tudományos teljesítménye nemzetközi szinten is elismertebb legyen, és a hazai tudományos élet folyamatosan megújuljon.

Tisztelt Új Ösztöndíjasok!

Engedjék meg, hogy szívből gratuláljak Önöknek! Az elnyert ösztöndíj nemcsak az eddigi munkájuk elismerése, hanem egy új fejezet kezdete is. Kívánom, hogy az előttünk álló időszakban kutatásaikban találjanak örömet, inspirációt és új felfedezéseket. Legyen ez az ösztöndíj egy olyan eszköz, amely segíti Önöket abban, hogy még bátrabban, még szabadabban gondolkodjanak, és hogy munkájuk nyomán olyan új tudás szülessen, amely gazdagítja közös jövőnket. Önök ma az oklevelük átvételével egy küldetést is

vállalnak. A tudományos kiválóság ugyanis nem mérhető kizárólag eredményekben, hanem abban is, hogyan formálják a világot, amelyben élünk. A Bolyai-ösztöndíj elnyerése azt jelenti, hogy Önök már bizonyították, hogy tudnak önálló kutatási programot vezetni, képesek új tudást teremteni és hozzájárulni a magyar tudomány nemzetközi elismertségéhez.

A mai világban a tudományos életet egyre inkább a gyors eredmények és a verseny nyomása határozza meg. Ezért különösen fontos, hogy megőrizzük a kutatás szabadságát, az elmélyült gondolkodás lehetőségét. A jó kutató nemcsak publikál, hanem mentorál, együttműködik, megosztja tudását, és hozzájárul ahhoz, hogy a tudományos élet nyitott, befogadó és inspiráló legyen. A tudomány ugyanakkor nem öncélú tevékenység. A kutató nemcsak a saját kíváncsiságát követi, hanem felelősséggel tartozik a társadalom iránt is. A tudományos eredmények hatással vannak az oktatásra, a gazdaságra, az egészségügyre, a környezetvédelemre – az élet minden területére. Ezért fontos, hogy a kutatók ne csak szakmailag legyenek kiválóak, hanem erkölcsileg is példát mutassanak.

Bolyai János szerint: „Semmi sem törekedhetik nagyobbra, mint az igazság.”

Ez az igazságkeresés az, ami összeköt bennünket. Ez az, amiért ma itt vagyunk. Ez az, amiért Önök megkapták ezt az ösztöndíjat. Kívánom, hogy az előttünk álló években kutatásaik során mindig megtalálják az igazságot – legyen az matematikai, természettudományos, társadalmi vagy filozófiai. Kívánom, hogy munkájuk eredményes és örömteli legyen, hogy a Bolyai-ösztöndíj ne csak egy állomás legyen az életükben, hanem egy olyan alap, amelyre hosszú és sikeres tudományos pályát építhetnek.

Szívből gratulálok minden díjazottnak, és köszönöm megtisztelő figyelmüket!